

Світлана ШИРОКА,

кандидат філософських наук, доцент, в.о. декана
гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного
університету «Харківський авіаційний інститут», Харків, Україна;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2790-5902>
e-mail: s.shyroka@khai.edu

DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2025.67.34>

ЕТИКА ДОВІРИ ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ: ГУМАНОМІКА ДЕЙРДРЕ МАКЛОСКІ ЯК РЕСУРС СТІЙКОСТІ ДЛЯ УНІВЕРСИТЕТА

Анотація: У статті аналізується концепція гуманоміки Дейрдре Маклоскі як етично орієнтованої парадигми університетського управління. Гуманоміка пропонує поєднання знання, моралі та культури, де ключовими цінностями є гідність, довіра, чесноти та моральне лідерство. Університет розглядається як спільнота, що формує стійкість через академічну доброчесність і діалог. Особливу увагу приділено гендерній рівності як моральній, а не політичній вимозі. Підкреслюється значення щоденних етичних практик і лідерства прикладом. Гуманоміка формує нову модель університету як простору моральної єдності, відповідальності та етичного співтворення, що особливо актуально в умовах невизначеності та відновлення.

Ключові слова: гуманізм, гуманоміка, моральне лідерство, ціннісний менеджмент, традиція, організаційна культура.

У сучасному світі, що зазнає радикальних соціальних, культурних і технологічних трансформацій, університети стикаються з викликами, які виходять за межі суто академічної діяльності. Зростаюча невизначеність, суспільна поляризація та ерозія довіри до інституцій вимагають переосмислення ролі вищої освіти. У цьому контексті особливого значення набуває поняття академічної доброчесності як етичного фундаменту освітнього середовища. Теорія гуманоміки Дейрдре Маклоскі, що акцентує увагу на гідності, довірі, моральному лідерстві та чеснотах, відкриває нові горизонти для формування етичної культури університету [2]. Застосування такого підходу до управління вищою освітою дає змогу поєднати ефективність і моральну відповідальність, створюючи умови для сталого розвитку, співтворення та етичної автономії учасників освітнього процесу.

Метою цього дослідження є осмислення потенціалу гуманоміки як концептуальної рамки для формування стійкої, ціннісно орієнтованої університетської спільноти. Технічний університет у цьому контексті має постати не лише як інженерний центр, а як етичний провідник змін, покликаний виховувати фахівців із високим рівнем моральної рефлексії [1]. У світі невизначеності саме цінності становлять основу управління, а чесноти – ресурс стійкості [3]. Відтак гуманоміка відкриває

шлях до етично зумовленого сталого розвитку університету.

Теорія гуманоміки, розроблена американською економісткою Дейрдре Маклоскі, є спробою подолати редукціонізм неокласичної економіки шляхом інтеграції етичних, риторичних і культурних вимірів до економічного аналізу. Її концепція ґрунтується на визнанні гідності кожної особи, а також на ключовій ролі так званих «буржуазних чеснот» – чесності, відповідальності, співчуття й підприємливості – як визначальних чинників суспільного добробуту. Маклоскі доводить, що економічне зростання модерного Заходу було зумовлене не стільки наявністю капіталу або інституцій, скільки зміною морального та риторичного ставлення до праці, інновацій і свободи. Гуманоміка формулює нову парадигму, в якій етика, довіра та моральне лідерство постають як фундаментальні передумови сталого розвитку та соціальної згуртованості.

Концепція гуманістичного менеджменту, оновлена завдяки ідеям гуманоміки, пропонує альтернативу інструменталізму, наголошуючи на значущості гідності, довіри й чеснот [1]. Університет постає як спільнота, де моральне лідерство та культура відповідальності формують емоційно-когнітивне середовище, сприятливе для стійкого розвитку. Така гуманістична атмосфера посилює мотивацію, згуртованість і здатність до

подолання криз. Цінності втілюються у щоденній комунікації й ухваленні рішень. Як зазначає Маклоскі, довгострокове процвітання ґрунтується на етичному управлінні та лідерстві [5].

У гуманоміці академічна доброчесність постає як ключова моральна чеснота, що забезпечує стійкість університету в кризових умовах [2]. Вона спирається на гідність, довіру та репутацію, формуючи основу ефективної комунікації між усіма учасниками освітнього процесу. Етичне лідерство у цьому підході виступає альтернативою авторитаризму: керівник має бути моральним прикладом, уособлювати доброчесність і відкритість. Такий стиль керування сприяє не лише етичній культурі, а й інституційній стійкості [2].

Поєднання управлінського впливу з моральним прикладом, яке Маклоскі окреслює як синтез економічної раціональності та буржуазних чеснот, створює атмосферу довіри й згуртованості, що сприяє адаптивній відповіді на зовнішні виклики [4]. Гуманоміка акцентує на «м'яких» чинниках – чесності, гідності, академічній свободі – як ключових рушіях розвитку. Університет у цьому контексті – не лише освітній, а й культурний простір, де моральна спадкоємність і цінності становлять основу стійкості, що перевищує суто адміністративні можливості. Саме моральна цілісність гарантує довготривалу стабільність освітньої інституції [4].

Університетські традиції, що культивують чесноти співпраці, поваги та відкритості, виступають важливим ресурсом інституційної стійкості, формуючи моральну єдність академічної спільноти [4]. Відповідно до гуманоміки, соціальні зв'язки мають економічну вагу, а традиції – це носії чеснот, що забезпечують довіру й репутаційну стійкість [4]. Формування цінностей у межах університетської спільноти є актом морального творення, заснованим на діалозі та довірі. Гуманоміка закликає розглядати учасників освітнього процесу як суб'єктів етичного співтворення, що сприяє посиленню легітимності й розвитку культури відповідального залучення [2].

Формування університетської етики в межах гуманоміки передбачає прозорість, діалогічність та моральне лідерство. Керівництво університету має не лише виконувати нормативні функції, а й уособлювати чесноти, надихаючи прикладом. Університетські цінності мають бути адаптивними до змін, проте зберігати етичну сталість, що забезпечує згуртованість і довіру [4].

Гуманоміка пропонує інструменти для впровадження ціннісного управління: етичні кодекси, освітні ініціативи, морально орієнтовані структури (ради, комітети), культура чеснот у повсякденній практиці, моніторинг етичного клімату, розвиток лідерства, заснованого на

гідності та доброчесності. Університет за такого підходу постає як спільнота, де гуманістичні принципи слугують основою стійкого розвитку. Гуманоміка не заперечує менеджмент, а надає йому етичного виміру [4].

На думку Маклоскі, етична культура формується не лише через інституційні структури, а насамперед завдяки щоденним практикам, особистим рішенням і міжособистісним стосункам. Навіть за відсутності формалізованих механізмів гуманістичний менеджмент можливий, якщо в освітньому середовищі послідовно реалізуються принципи поваги, гідності та моральної автономії [2].

Етична поведінка розвивається у повсякденних діях – від визнання помилок до взаємопідтримки. Такі практики, як неформальне наставництво, інтерес до розвитку інших, відкритість до діалогу, формують живу тканину етичного середовища. Щира комунікація – це не формальний протокол, а довірливий обмін думками, який створює простір для емоційної рефлексії та морального зростання.

У цьому контексті кожне управлінське рішення може бути актом гуманоміки – якщо воно засноване на співчутті, довірі та підтримці. Навіть незначні управлінські дії, як-от розмова замість санкції, формують культуру, в якій говорити правду без страху стає нормою, а університет – морально сталою інституцією.

У світлі гуманоміки формування університетських цінностей розглядається як моральний акт спільного творення, заснований на гідності, довірі та діалозі [2]. Гуманоміка визнає кожного члена спільноти моральним суб'єктом, здатним до співтворення етичного простору. Широке залучення учасників освітнього процесу підвищує легітимність чеснот і формує культуру відповідальності. Моральне середовище підтримується через символічні жести поваги, визнання та приклад гуманістичного лідера. Як зауважує Маклоскі, «гуманність – це не стратегія, а спосіб буття» [3].

Особливо цікавим у контексті цього дослідження є гендерний аспект. Маклоскі – трансгендерна жінка й економістка – втілює гуманоміку як життєвий проєкт, у якому рівність не означає однаковість, а симетрію морального статусу: право бути почутим, визнаним і включеним у спільне творення [3]. Університет, орієнтований на гуманістичний менеджмент, має прагнути не лише формального балансу, а справжнього визнання гідності кожного. Гендерна репрезентація стає не метою, а наслідком етичної культури. Гуманоміка руйнує бінарну логіку, яка зводить людину до фізіології, натомість утверджує цінності співпереживання, щедрості та

доброзичливості. Вона відкидає конкурентну логіку ринку, де жінки мають «бути як чоловіки», аби здобути вплив, натомість стверджуючи: жінка є цінною вже як моральний суб'єкт. Університетське середовище має плекати щоденні жести етичної чуйності – бачити, визнавати й підтримувати тих, чия праця або ідентичність часто лишаються невидимими. Гуманоміка не потребує окремих офісів для гендерної політики – вона вимагає людського обличчя. Гендерна рівність тут – це не емансипація через регламент, а горизонтальна етика турботи: бути рівними, не будучи тотожними.

Отже, гуманоміка Дейдрі Маклоскі не вимагає радикальної перебудови інституцій, а закликає до етичного оновлення мислення. Її мета – не боротьба статей, а визнання гідності кожної людини. У світі, розділеному на «своїх» і «чужих», гуманоміка пропонує третій шлях – шлях доброчесності, гідності та морального співжиття [3]. В умовах глибоких соціокультурних змін вона відкриває університетам нову роль – бути не лише центрами знання, а моральними спільнотами, здатними зберігати довіру, співчуття та гідність. Технічні університети, зокрема аерокосмічні, можуть стати моделлю поєднання технологічного поступу з етичною основою суспільного розвитку. Етичне управління, засноване на цінностях, посилює інституційну стійкість, підвищує мотивацію учасників освітнього процесу та формує культуру довіри. Академічна доброчесність, моральне лідерство, культура чеснот і діалог постають не лише показниками якості, а умовами виживання університету в умовах глобальної невизначеності. Впровадження гуманоміки означає не просто зміну управлінських практик, а глибоку трансформацію мислення. Університет, який діє в цьому ключі, стає джерелом моральної сили, спільної відповідальності та стійкого розвитку, особливо актуального у воєнний період.

Бібліографічні посилання

1. Ferdman A., Ratti E. What do we teach to engineering students: Embedded ethics, morality, and politics // *Sci Eng Ethics*. 2024. Vol. 30, № 7. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11948-024-00469-1>.
2. George A. J. T., Rose S. Ethical decision-making: Virtues for senior leadership in higher education //

Management in Education. 2023. Vol. 39, № 2. P. 97–101. DOI: <https://doi.org/10.1177/08920206231172027>.

3. McCloskey D. Balancing economic prudence and sustainability [Interview] // *Henry Stewart Talks*. 2024, June 10. URL: <https://hstalks.com/t/5549/balancing-economic-prudence-and-sustainability/>.

4. McCloskey D. How to be human though an economist. Ann Arbor: University of Michigan Press, 2000. DOI: <https://doi.org/10.3998/mpub.15317>.

5. McCloskey D. N. Prudence over sustainability // *The Jordan Times*. 2021, October 10. URL: <https://www.jordantimes.com/opinion/deirdre-nansen-mccloskey/prudence-over-sustainability>

S. Shyroka

The ethics of trust and integrity: Deirdre McCloskey's humanomics as a resource for university resilience.

Annotation: The article explores Deirdre McCloskey's concept of humanomics as an ethically oriented paradigm for university governance. Humanomics proposes an integration of knowledge, morality, and culture, with dignity, trust, virtues, and moral leadership as its core values. The university is viewed as a community that fosters resilience through academic integrity and dialogue. Special attention is given to gender equality, treated not as a political strategy but as a moral imperative. The importance of daily ethical practices and leadership by example is emphasized. Humanomics offers a new model of the university as a space of moral unity, responsibility, and ethical co-creation—especially relevant in times of uncertainty and post-war recovery.

Keywords: humanism, humanomics, moral leadership, value-oriented management, tradition, organizational culture.

Зразок для цитування:

Широка С. Етика довіри та доброчесності: гуманоміка Дейдрі Маклоскі як ресурс стійкості для університета. *Пропілеї права та безпеки*, 2025. №6-7. С. 120-122. DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2025.67.34>.